

education (60 credits ECTS), basic (60 credits ECTS) and transitional (120 credits ECTS). The internship of future bachelors consists of two periods of twenty weeks, which can be taken abroad. Master Training lasts 18 months (90 credits) with assigning graduate qualification «The Master of Science in Physical Rehabilitation (Physical Therapy)» (MScPT). The Master program in the terms of quality standards of the European Union (EQF) has 7 levels of education. During the research professional competences of physical therapist that are put in this country by The Royal Society of Physiotherapy (KNGF) have been found.

Most Dutch university teachers are actively using interactive learning environment where the students discuss scientific problems demonstrating practical skills, conduct interactive sessions and exercise control. The teachers Magistrate conduct master classes, publish books (including virtual), organize a discussion on the site, conducting seminars, webinars (including practical demonstration), Web conferences, and presentations, and organize study tours. Besides the representatives of universities actively communicate on pages of Facebook, Twitter and LinkedIn. Six days a week the teachers are willing to pay attention to the students. The control of the organization, the introduction of quality results and future masters of knowledge is made by the Examination Board.

Thus, the students deepen their knowledge and skills through contact training, blended learning, learning in the workplace. The students also perform a research project under the guidance of an experienced supervisor.

Key words: *professional training, professional competences, physical rehabilitation, physical therapy, the Dutch universities, international experience, the curriculum.*

УДК: 378.126

Г. І. М'ясоїд

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ: ОГЛЯД ТЕНДЕНЦІЙ СВІТОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Стаття спрямована на дослідження передового педагогічного досвіду розвинених країн із підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для вищої школи. Здійснено аналіз досліджень вимог до викладача вищої школи та сформульовано висновки щодо запозичення такого досвіду з метою корекції змісту й форм підготовки та перепідготовки викладачів, яких вимагає реформування системи освіти в Україні. Виявлено, що викладач вищої школи повинен володіти значно більшим колом навичок і мати готовність виконувати соціальні ролі, які не були враховані в систему підготовки педагогічних кадрів попередніх режимів. Зазначено, що тільки за зміни сукупності зовнішніх та внутрішніх факторів можливо підготувати викладача, який відповідає сучасним вимогам.

Ключові слова: *адміністрування навчального закладу, види діяльності викладача ВНЗ, вимоги до викладача, навички, педагогічний досвід, професійна компетенція, соціальні ролі викладача вищої школи, характеристики.*

Постановка проблеми. Україна знаходиться у процесі реформ. Реформи в галузі освіти – це той місток, без якого неможливі жодні реформи, що спрямовані в майбутнє. Освітнянський і науковий світ стурбований ідеями, що несуть запропоновані зміни [2], адже нові вимоги до викладача ВНЗ: збільшення питомої ваги наукової діяльності, зміни у структурі та змістовому наповненні курсів, навантажені й методика

навчання, яких потребує сьогодні студент, – це не програма до виконання, що нав'язана Міністерством, а інструмент досягнення стратегічної мети – реформування системи освіти в державі. Українські дослідники неодноразово вивчали сутність вимог до викладача вищої школи стосовно завдань і обов'язків, переліку обов'язкових знань і кваліфікаційних вимог до осіб, що обіймають різні посади у структурі вищого закладу освіти [3], досліджували його професійні компетенції [1].

Останнє дослідження, зокрема, наголошує на тому, що через розрив між системою підготовки викладачів та вимогами, які до них ставляться, є основною перешкодою до подолання стереотипного мислення та стереотипної поведінки викладачів. Утім, попри перелік зовнішніх і внутрішніх механізмів, які повинні стимулювати викладача до виконання інноваційної професійної діяльності, залишається нез'ясованим, які з функцій викладача ВНЗ є новими, яких спеціальних умінь і навичок він потребує для виконання цих функцій, і якими є пріоритетні напрями модернізації системи професійної підготовки, пере- і самопідготовки викладача на сучасному етапі щоб задовольнити новим вимогам.

Запропонована стаття має на **меті** дослідити, яким бачать викладача вищої школи студенти та викладачі у країнах з високим рівнем освіти, та виявити шляхи запозичення досвіду підготовки педагогічних кадрів з урахуванням реалій, що змінюються. **Матеріалом для аналізу та синтезу** педагогічного досвіду з проблеми ми відібрали дослідження, які дозволяють отримати різнобічне уявлення про викладача вищої школи, його особистість, рівень знань і вмінь, типи необхідних навичок і функціональних зобов'язань, ураховуючи уявлення студентів і викладацького штату.

Виклад основного змісту. У сучасній педагогічній світовій практиці вищої освіти питання вимог до викладача переглядається за різних причин. Утім, об'єднує ці наукові розвідки прагнення вдосконалити процес підготовки майбутніх педагогічних кадрів та внести корективи у практику підвищення кваліфікації.

Дослідження, проведені в Академії Вищої Освіти (Велика Британія) докторами Feng Su та Margaret Wood (2012) засвідчують, що студенти очікують від викладача вищого навчального закладу знання предмету, який він викладає, бажання допомогти студентові його опанувати, використання таких методів навчання, які б надихали на глибоке вивчення предмету, та негайного надання порад щойно студент звертається по допомогу або роз'яснення. Поряд із цим, студенти прагнуть бачити у викладачеві університету особу з почуттям гумору [6].

Цікавим є дослідження соціальних ролей, виконання яких потребує діяльність викладача, виконане в США вченими Michael Theall (Youngstown State University) та Raoul A. Arreola (University of Tennessee Health Science Center). Вони зазначають, що, крім базових функцій викладача вищої

школи – 1) експертного знання і 2) практичних навичок із галузі та 3) володіння методами дослідження, тобто виконання трьох відповідних ролей – експерта, практика та дослідника, від нього вимагаються вміння виконувати й інші функції, що не вміщуються у звичні рамки та належать до площини «мета-професійних» навичок [8]. До них належать, зокрема, такі, як 4) розробка програм із навчальних дисципліни або курсу, 5) викладання предмета/курсу, 6) оцінювання викладання, 7) управління курсом, 8) володіння методами та прийомами наукового дослідження з навчальною метою/цілями. Крім того, викладачеві вищого навчального закладу необхідні знання й навички з широкого кола галузей, як-от: 9) психометрія та статистика, 10) епістемологія, 11) теорія навчання й учіння, 12) розвиток особистості, 13) інформаційні технології, 14) написання програм, 15) графічний дизайн, 16) риторика та ведення презентацій перед широким загалом, 17) стилі спілкування й комунікації, 18) управління конфліктами, 19) розвиток груп, 20) управління ресурсами, 21) управління персоналом, 22) консультування, а також уміння 23) розраховувати фінанси й бюджет і 24) аналізувати та спрямовувати політику закладу [8]. Як бачимо, разом дослідники визначили двадцять чотири узагальнені вміння з різних сфер діяльності, питома вага яких – двадцять одне вміння – не належить до виконання звичних ролей викладача ВНЗ – експерта, практика й дослідника, а необхідні для виконання інших ролей: викладача, організатора дослідницької та креативної діяльності, співробітника й адміністратора. Ми вважаємо, що подані в аналізованому дослідженні дані щодо того, наскільки часто в кожній із цих «мета-професійних» ролей потрібні перелічені навички та вміння, оскільки цей досвід може бути врахований, насамперед, під час уточнення освітньо-кваліфікаційних характеристик спеціальностей у галузі педагогіки та, відповідно, під час корекції змісту навчання в педагогічних навчальних закладах. Так, наприклад, програми підготовки бакалавра, який буде займатися викладацькою діяльністю, визначальними вміннями є уміння 1, 2, 4–7, 11, 13, 17 та 18 з наведеного вище списку, тобто такі, які забезпечують ефективну організацію навчального процесу та одержання навчальних результатів. З іншого боку, викладач, як зазначили студенти, повинен володіти такими прийомами й методами навчання, які спроможні захопити студента навчальною та дослідницькою діяльністю, а це вже не тільки володіння методикою навчання, а роль, яку Theall та Arreola визначають як організація дослідницької та креативної діяльності, у якій, відповідно до шкали частотності, необхідні такі навички, як 1–3, 8, 9, 13, 14, 16, 17. Шляхом зіставлення навичок, необхідних для викладання та організації креативної дослідницької діяльності знаходимо деякі розбіжності, що потребують уваги під час підготовки спеціалістів, а саме – включати в курс бакалаврської підготовки для викладачів предмети, які б

забезпечили формування знань і вмінь із психометрії та статистики, складання програм та методики проведення навчальних досліджень [8].

Практичну цінність даного дослідження ми вбачаємо й у результатах, отриманих шляхом спостережень та аналізу практики адміністраторів вищої школи США, оскільки діяльність адміністратора вищого навчального закладу передбачає, відповідно до Theall та Arreola (2012), володіння зовсім іншими за своєю сутністю навичками: управління ресурсами, персоналом, консультування, управління фінансами й бюджетом, які потрібні постійно, і володіння різними стилями спілкування, управління конфліктами й розвитком груп, а також аналізу та спрямування політики навчальних закладів.

Крім зазначеного вище, James R. Davis з University of Denver, США, наголошує, що викладач вищої школи повинен володіти прийомами співпраці, бути готовим виконувати незвичні ролі в аудиторії [4]. Щоб укладена й запропонована студентам дисципліна мала серед них успіх, викладач повинен уміти добре планувати й конструювати навчальний курс, а також обрати доцільні навчальні стратегії та методи оцінювання. Оскільки, на думку дослідника, курс може бути цікавим, якщо задіяно більше однієї дисципліни, тобто студентам запропоновано міждисциплінарний курс, то співпраця з колегами з інших департаментів або ВНЗ, до якої обов'язково буде задіяний викладач, має декілька рівнів на різних етапах проекту: від планування до оцінювання результатів екзамену. Таке спілкування та поступове отримання бажаного результату – якісно нова роль викладача вищої школи в Україні, але з огляду на вимоги до побудови щонайменше 25 % змісту професійної підготовки за принципом створення навчальних курсів, цікавих студенові й запропонованих як дисципліни за власним вибором, така діяльність стає цілком реальною близькою перспективою та потребує відповідної підготовки – психологічної, моральної та професійної в галузі спілкування та створення навчальних програм нового зразка.

Іншим аспектом діяльності викладача, зокрема у вищому навчальному закладі, є «*team teaching*», тобто сумісне викладання, яке широко практикується в розвинених країнах на різних рівнях навчання, причому на заняттях не тільки з міждисциплінарних курсів [4; 5; 7]. У звичному для вітчизняної практики варіанті така робота проводиться лектором і викладачем, який веде семінарські та практичні заняття, але спільне викладання предмета в одній просторово-часовій площині є новою діяльністю, якою слід оволодіти викладачеві. Крім того, організація та здійснення такого виду викладання потребує нових адміністративних навичок від управлінської ланки навчального закладу, запровадження нових методів навчання й учіння, контролю знань, вмінь і навичок та роботи в команді, виконання окремих ролей [7]. Внесення таких змін потребує перегляду як освітньо-кваліфікаційних характеристик викладача й

адміністратора вищої школи, що вимагатиме докорінної зміни цілих навчальних дисциплін та окремих навчальних модулів і їх переорієнтацію на отримання відповідних компетенцій.

Висновки. Огляд педагогічної літератури дозволяє конкретизувати вимоги до викладача вищої школи, до яких належать знання предмету, уміння виступати експертом із галузі знань, яку він викладає, дослідником, порадиником, організатором і виконавцем навчального процесу, представником ВНЗ перед громадою та установами, а також фасілітатором навчальної та дослідницької діяльності студентів, членом команди з розробки принципово нових курсів і дисциплін, які пропонуються для вибору студентам вищого навчального закладу, адміністратором, розробником навчальних проектів, менеджером і навіть фінансовим керівником проекту. Для успішного виконання такого широкого спектру соціальних ролей викладач потребує володіння відповідними навичками та компетенціями, які поки що не прописані в Наказах Міністерства освіти і науки України, але наявності яких вимагає сучасна дійсність та користувачі освітніх послуг. Отже, саме зараз, коли всі вищі навчальні заклади України спрямовані на перегляд навчальних програм, слід ефективно використати педагогічний досвід, поставити нові цілі підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, внести зміни до змісту навчання й добирати відповідні форми та методи навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутенко Н. Компетенції сучасного викладача вищої школи в контексті реалізації його місії/ Бутенко Н. // Вісник Львів. ун-ту Сер. пед. – 2009. – Вип. 25. Ч. 1. – С. 31–39.
2. Квіт С. Потрібні зміни: зміст і завдання освітніх реформ [Електронний ресурс] / С. Квіт // Українська правда. – 27.01.2015. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/01/27/7056516/?attempt=1>.
3. Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів Наказ МОН № 665 від 01.06.13 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/other/37302/list/2/>.
4. Davis James R. The Ideal Course and the Dream Team [Електронний ресурс] / James R. Davis. – Режим доступу : <http://www.nea.org/home/34957.htm>.
5. Leavitt Melissa C. Team Teaching: Benefits and Challenges [Електронний ресурс] / Melissa C. Leavitt // Speaking of Teaching / The Centre for Teaching and Learning. Stanford University. – Fall 2006 Newsletter. – Vol. 16, No 1. – P. 1–4. – Режим доступу : <http://web.stanford.edu/dept/CTL/Newsletter/teamteaching.pdf>.
6. Su F. What makes a good university lecturer? Students' perceptions of teaching excellence [Електронний ресурс] / F. Su, M. Wood // Journal of Applied Research in Higher Education. – 2012. – Vol. 4. Iss: 2. – P. 142–155. – Режим доступу : <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1705388>.
7. Team Teaching [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sydney.edu.au/staff/fye/before_semester/leading_teaching_team/team_teaching.shtml.

8. Theall M. The Multiple Roles of the College Professor [Електронний ресурс] / М. Theall, R. A. Arreola. – Режим доступу : <http://www.nea.org/home/34715.htm> on 9 February 2015.

РЕЗЮМЕ

Мясоед Г. И. Современные требования к преподавателю высшей школы: обзор тенденций мировой педагогической практики.

В статье исследуется передовой педагогический опыт развитых стран подготовки и повышения квалификации педагогических кадров для высшей школы. Проведен анализ исследований относительно требований к преподавателю, сделаны выводы о необходимости использования такого опыта с целью внесения корректив в содержание и формы подготовки и переподготовки преподавателей согласно требованиям реформ системы образования Украины. Выявлено, что преподаватель вуза должен владеть значительно более широким набором навыков и обладать готовностью выполнять социальные роли, которые ранее не были учтены в системе подготовки педагогических кадров. Отмечается, что подготовка преподавателя в соответствии с современными требованиями возможна только при условии создания ряда внешних и внутренних факторов.

Ключевые слова: *администрирование учебного заведения, виды деятельности преподавателя высшего учебного заведения, требования к преподавателю, навыки, педагогический опыт, профессиональная компетенция, социальные роли преподавателя высшей школы, характеристики.*

SUMMARY

Miasoid G. Modern requirements for high school teachers: overview of the tendencies of the world pedagogical practice.

The paper addresses the problem of raising efficacy of a university lecturer and professor of the day. It investigates the advanced pedagogical experience of the developed countries in professional training of the faculty for higher education and updating their professional skills. It aims at both an educational policy-maker, a university administrator and a lecturer who develops the policy of the higher educational establishment concerning the reforms in the curriculum, introduction of new effective teaching methods and research techniques able to motivate the students to reach the objectives of higher education in Ukraine.

The previous studies of Ukrainian researchers in the sphere have shown a gap between the requirements set to the university faculty and the out-of-date system of professional training in Ukraine. It results that the students who can afford studying in foreign universities choose to cross the borders to get a degree, which will guarantee their employability. It is also found that while the educational reforms urgency completion is stressed their success implies changing both external and internal factors influencing the process at different levels, from a lecturer internal motivation to the state political, economic and cultural reforms. However, there is no recent research on the objectives that should be targeted at when constructing an up-to-date training program for university lecturers and those who have to carry out the reforms.

The current study has sought to present qualitative analysis of the research data collected by our foreign counterparts in the countries with evidently higher educational standards and advanced pedagogical practices to realize the contemporary requirements to lecturers, their professional expertise, skills and abilities so that to review the content and forms of training process in Ukraine and set new objectives.

The findings have revealed that a university lecturer and professor should possess a much broader set of skills and an ability to perform social roles that have not been considered in professional training under the previous régimes. The practical applications of the research

are new goals that have to be set in progressive curricula to train a highly skilled educator to keep pace with the developed world and compete in the world market of higher education.

Key words: *school administration, university faculty activity, requirements to a lecturer, skills, pedagogical experience, professional competence, a university faculty social role, characteristic.*